

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та природокористування

Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту

Кафедра державного управління, документознавства
та інформаційної діяльності

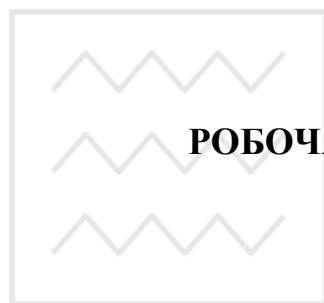
«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної,
методичної та виховної роботи

_____ О.А. Лагоднюк

« ____ » _____ 2017 р.

06-14-16

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Program of the Discipline

«ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КАПІТАЛ»
«Intellectual capital»

для спеціальностей 051 Економіка; 071 Облік і оподаткування; 072 Фінанси,
банківська справа та страхування; 073 Менеджмент; 075 Маркетинг;
076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність; 281 Публічне управління
та адміністрування; 292 Міжнародні економічні відносини.

051 Economics; 071 Accounting and Taxation; 072 Finance, Banking and Insurance;
073 Management; 075 Marketing; 076 Economics, Business Trade and Exchange,
281 Public Management and Administration; 292 International Economic Relations

Робоча програма навчальної дисципліни «Інтелектуальний капітал» для студентів спеціальностей ННІЕМ НУВГП. – Рівне: НУВГП, 2017. – 13 с.

Розробники: А.М. Валюх, к.е.н., доцент кафедри державного управління, документознавства та інформаційної діяльності.

Г.Ф. Мартинюк, к.п.н., доцент кафедри державного управління, документознавства та інформаційної діяльності.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри державного управління, документознавства та інформаційної діяльності.

Протокол від «___» _____ 2017 р., №___

Завідувач кафедри _____ І.Л. Сазонець

Схвалено науково-методичною радою ННІЕМ

Протокол від «___» _____ 2018 р., №___

Голова _____ О.О. Кардаш

Вступ

Програма вибіркової навчальної дисципліни «Інтелектуальний капітал» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістра за спеціальностями «Економіка», «Облік і оподаткування», «Фінанси, банківська справа та страхування», «Менеджмент», «Маркетинг», «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», «Публічне управління та адміністрування», «Міжнародні економічні відносини».

У дисципліні «Інтелектуальний капітал» висвітлюються питання еволюції, класифікацій, джерел та процесів створення, організаційної та інформаційно-технологічної інфраструктури, захисту, охорони та комерціалізації прав на об'єкти інтелектуального капіталу.

Вивчення курсу передбачає наявність систематичних та ґрунтовних знань із суміжних дисциплін – «Інноваційна економіка», «Інноваційний менеджмент», «Підприємництво».

Анотація

Інтелектуальний капітал є провідним капіталом, який складає основу будь-якої організації на сучасному етапі розвитку ринкової економіки, задає темп і характер оновлення її технології, виробництва продукції тощо. Головна його функція полягає у суттєвому прирості обсягів прибутку за рахунок формування і реалізації необхідної для організації системи знань, вмінь і навиків, які, у свою чергу, забезпечують їй високоефективну господарську діяльність.

Питання ефективного розвитку інтелектуального капіталу в нинішніх умовах істотно актуалізується у рамках економіки окремих суб'єктів господарювання, країни, а також у глобальному міжнародному середовищі. В умовах зростання науково-технічного прогресу і високої динамічності зовнішніх ринків саме інтелектуальний капітал стає стратегічним активом, що здатний забезпечити економіку стійкими конкурентними перевагами за умови, коли ним свідомо і ефективно управляють.

Ключові слова: інтелектуальний капітал, нематеріальні активи, інновації, управління знаннями, інтелектуальна праця, інтелектуальна власність.

Introduction

The program of elective academic discipline 'Intellectual capital' is completed according to the educational program for specific purposes of preparation of Master's degree on specialities 'Economics', 'Accounting and Taxation', 'Finances, Banking and Insurance', 'Management', 'Marketing', 'Economics, Business Trade and Exchange', 'Public management and Administration', 'International Economic Relations'.

In the discipline Intellectual Capital, it is highlighted the issues of evolution, classifications, sources and processes of creation, organizational, informational and technological infrastructure, defense, protection and commercialization of rights to intellectual capital item.

Studying of academic course provides systematic and deep knowledge in adjoining disciplines – 'Innovative Economics', 'Innovative Management', 'Business Trade'

Abstract

Intellectual capital is a leading capital which completes the basis of any organization at the present stage of development of any market economy, arranges the way and nature of modernization its technology, production, etc. Its primary function is significantly increase the profit due to the formation and implementation of the necessary system for organizing knowledge, skills and abilities, which, in turn, provide it with highly effective economic activity.

The issue of the effective development of intellectual capital in the present conditions is substantially apprising in the framework of the economy of individual economic entities, the country, as well as in the global international environment. In the conditions of the growth of scientific and technological progress and the high dynamics of foreign markets, intellectual capital becomes a strategic advantage that can provide the economy with sustainable competitive benefits in the condition of constructive and effectively management.

Key words: Intellectual capital, intangible assets, innovations, knowledge management, intellectual work, intellectual property.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма	Заочна форма
Кількість кредитів – 3	051 Економіка (Управління персоналом та економіка праці); 051 Економіка (Інформаційні технології в бізнесі); 051 Економіка (Економіка довкілля і природних ресурсів); 071 Облік і оподаткування; 072 Фінанси, банківська справа та страхування; 073 Менеджмент (Менеджмент організацій і адміністрування); 073 Менеджмент (Менеджмент інноваційної діяльності); 073 Менеджмент (Менеджмент природоохоронної діяльності); 073 Менеджмент (Управління проектами); 073 Менеджмент (Управління фінансово-економічною безпекою); 075 Маркетинг; 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність (Економіка підприємства); 281 Публічне управління та адміністрування (Державна служба); 292 Міжнародні економічні відносини.	Цикл загальної підготовки	
Модулів – 1		Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		5-й	6-й
Загальна кількість годин – 90		Семестр	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4		9-й	11-й
		Лекції	
		16 год.	2 год.
		Практичні	
		14 год.	6 год.
		Самостійна робота	
	60 год.	82 год.	
	Вид контролю		
	залік	залік	
	Рівень вищої освіти: магістр		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять та самостійної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 33 до 67

для заочної форми навчання – 9 до 91.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – формування цілісного теоретичного і науково-практичного уявлення про сутність, стан, проблеми та перспективи розвитку інтелектуального капіталу, оцінки вартості нематеріальних активів та інтелектуальної власності, а також основи впровадження системи управління інтелектуальним капіталом організації.

Завдання:

- усвідомлення взаємозалежності професійного й інтелектуального розвитку особистості;
- вивчення сутності інтелектуального капіталу як економічної категорії;
- виявлення передумов і дослідження процесів становлення економіки знань;
- оволодіння знаннями в галузі управління та відтворення інтелектуального капіталу організації;
- формування вмій і навиків до самостійного вибору і застосування методів управління інтелектуальним капіталом організації.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен

знати:

- сутність і види інтелектуального капіталу;
- теоретичні підходи та погляди на зміст поняття «інтелектуальний капітал»;
- техніку і технологію створення нових інтелектуальних продуктів;
- механізм формування організаційної структури управління інтелектуальним капіталом;
- методи та інструменти створення, використання і розвитку інтелектуального капіталу;
- методичні підходи до оцінювання вартості нематеріальних активів, а також об'єктів інтелектуальної власності організації;
- алгоритм впровадження системи управління інтелектуальним капіталом.

вміти:

- виявляти перспективи і можливості накопичення інтелектуального капіталу;
- проводити структурний і функціональний аналіз інтелектуального капіталу;
- давати оцінку окремим видам інтелектуального капіталу;
- використовувати інструментарій управлінського консультування побудови механізму управління інтелектуальним капіталом.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Інтелектуальний капітал як фактор економічного розвитку.

Зв'язок інтелектуального та професіонального розвитку особистості. Стадії формування професіонала в конкурентному економічному середовищі. Напрямки інтелектуальної діяльності в професійному становленні фахівця.

Основні типи розвитку економіки: аграрна економіка, індустріальна економіка, інтелектуальна економіка. Соціально-економічні процеси формування інтелектуальної економіки. Роль інтелектуальної праці у процесі створення інтелектуального капіталу. Маркетинговий аспект інтелектуального капіталу.

Тема 2. Еволюція теорії управління інтелектуальним капіталом.

Капітал як економічна категорія. Класична економічна теорія. Концепція економічного росту.

Економічна концепція інформації. Теорія людського капіталу. Нові теорії економічного росту. Теорія знань.

Концепція організаційного навчання.

Теорія інтелектуального капіталу.

Тема 3. Змістовні характеристики видів інтелектуального капіталу.

Інтелектуальний капітал за Едвінсоном і Мелоун. Зміст інтелектуального капіталу за Брукінг. Інтелектуальний капітал за Леонтєвим. Класифікація інтелектуального капіталу за Баранчесвим. Систематизація інтелектуального капіталу за Бутник-Сіверським.

Функціональні ознаки, пов'язані з процесом управління інтелектуальним капіталом за Кендюховим.

Тема 4. Джерела та процеси створення інтелектуального капіталу.

Онтологічний та епістемологічний аспекти створення нового інтелектуального капіталу.

Способи формування інтелектуального капіталу в сучасних компаніях. Спіраль трансформації нових знань в нові форми інтелектуального капіталу. Умови розгортання спіралі формування інтелектуального капіталу.

П'ятифазна модель процесу створення інтелектуального капіталу.

Тема 5. Організаційна структура управління інтелектуальним капіталом.

Модель управління «зверху – вниз». Модель управління «знизу – вверху». Модель управління «із центру – вгору – вниз». Процес створення знання у відповідності з моделлю «із центру – вгору – вниз».

Побудова гіпертекстової організаційної структури. Організаційна модель гіпертекстової структури.

Функціональні елементи оргструктури управління інтелектуальним капіталом.

Документальне оформлення системи управління інтелектуальним капіталом.

Тема 6. Інформаційно-технологічна інфраструктура управління інтелектуальним капіталом.

Роль IT-інфраструктури в системі управління інтелектуальним капіталом (СУІК). Складові елементи СУІК. Програмні засоби колективного використання для спільної роботи в системі управління ІК.

Стратегічний план впровадження технологій управління інтелектуальним капіталом.

Оптимізація процесу впровадження управління інтелектуальним капіталом.

Стандартні блоки для побудови успішної СУІК.

Тема 7. Захист та охорона об'єктів права інтелектуальної власності.

Об'єкти авторського права та суміжних прав: особисті права, майнові права. Реєстрація авторського твору в УААСП. Термін охорони майнових прав.

Об'єкти патентного права: винахід, промислові зразки. Патентні дослідження. Міжнародні класифікації об'єктів промислової власності. Термін дії патенту.

Знаки індивідуалізації товарів і послуг: географічні зазначення, найменування місць походження товарів. Основні функції, які виконують товарні знаки.

Нетрадиційні об'єкти інтелектуальної власності: наукові відкриття, секрети виробництва, рацпропозиції, інжиніринг, інші нетрадиційні об'єкти.

Тема 8. Комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності.

Мета і основні способи комерціалізації.

Використання об'єктів права інтелектуальної власності у власному виробництві.

Передача (продаж) прав на об'єкти права інтелектуальної власності.

Внесення інтелектуальної власності до статутного капіталу підприємства.

Оцінка вартості прав на об'єкти права інтелектуальної власності.

Постановка інтелектуальної власності на бухгалтерський облік.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с.р.		л	п	лаб.	інд.	с.р.
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Основи інтелектуального капіталу												
Тема 1. Інтелектуальний капітал як фактор економічного розвитку	10	2	2	-	-	6	10,5	0,5	2	-	-	8

	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 2. Еволюція теорії управління інтелектуальним капіталом	12	2	2	-	-	8	10,5	0,5	2	-	-	8
Тема 3. Змістовні характеристики видів інтелектуального капіталу	12	2	2	-	-	8	11	1	2	-	-	8
Тема 4. Джерела та процеси створення інтелектуального капіталу	12	2	2	-	-	8	10	-	-	-	-	10
Разом за змістовим модулем 1	46	8	8	-	-	30	42	2	6	-	-	34
Змістовий модуль 2. Прикладні аспекти інтелектуального капіталу												
Тема 5. Організаційна структура управління інтелектуальним капіталом	12	2	2	-	-	8	12	-	-	-	-	12
Тема 6. Інформаційно-технологічна інфраструктура управління інтелектуальним капіталом	12	2	2	-	-	8	12	-	-	-	-	12
Тема 7. Захист та охорона об'єктів права інтелектуальної власності	10	2	-	-	-	8	12	-	-	-	-	12
Тема 8. Комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності	10	2	2	-	-	6	12	-	-	-	-	12
Разом за змістовим модулем 2	44	8	6	-	-	30	48	-	-	-	-	48
Усього годин	90	16	14	-	-	60	90	2	6	-	-	82

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Теоретичні основи управління інтелектуальним капіталом	2	-
2	Структура інтелектуального капіталу	2	2
3	Функції управління інтелектуальним капіталом	2	-
4	Оцінка вартості елементів інтелектуального капіталу	2	2
5	Оцінка вартості прав на об'єкти інтелектуальної власності	2	-
6	Відображення елементів інтелектуального капіталу в бухгалтерському балансі в якості нематеріальних активів	2	-
7	Управління інтелектуальним капіталом	2	2
	Разом	14	6

6. Самостійна робота

Розподіл годин самостійної роботи для студентів денної та заочної форм навчання:

Підготовка до практичних занять – 0,5 год. / 1 год. занять.

Підготовка до контрольних заходів – 6 год. на 1,5 кредити ЄКТС.

6.1 Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Інтелектуальний капітал в інноваційній економіці	6	10
2	Інтелектуальний капітал як об'єкт інвестицій	8	10
3	Інтелектуальний потенціал суспільства	8	12
4	Інтелектуальні ресурси в системі стійкого розвитку економічних суб'єктів	8	10
5	Підвищення вартості бізнесу за рахунок використання інтелектуального капіталу	8	10
6	Соціальний капітал суспільства, як вид інтелектуального капіталу	6	10
7	Фактори конкурентоспроможності, що базуються на використанні інтелектуального капіталу	8	10
8	Формування лідерства в інтелектуальній організації	8	10
	Разом	60	82

7. Методи навчання

При викладанні навчальної дисципліни використовуються інформаційно-ілюстративний та проблемний методи навчання із застосуванням:

- лекцій у супроводі мультимедійної презентації;
- розв'язування практичних завдань та кейсів;
- складання порівняльних таблиць та графічних схем;
- моделювання виробничих ситуацій;
- виконання індивідуального завдання.

8. Методи контролю

Для визначення рівня засвоєння студентами навчального матеріалу використовуються такі методи оцінювання знань:

- тестування після вивчення кожного змістового модуля;
- оцінка за самостійну роботу.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота								Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				
т1	т2	т3	т4	т5	т6	т7	т8	
12	12	12	14	12	12	12	14	100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою для заліку
90 – 100	зараховано
82-89	
74-81	
64-73	
60-63	
35-59	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Методичне забезпечення

1. Інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни (ІКНМЗД);
2. Опорний конспект лекцій на паперовому носії;
3. Опорний конспект лекцій на електронному носії;
4. Мультимедійна презентація;
5. Друкований роздатковий матеріал;
6. Кейси (аналіз комерційних та ринкових ситуацій);
7. Методичні вказівки до виконання самостійної роботи з дисципліни

«Інтелектуальний капітал» для студентів за спеціальностями 051, 071, 072, 073, 075, 281, 292 / А.М. Валюх, Г.Ф. Мартинюк – Рівне, 2017.

8. Методичні вказівки до виконання практичних завдань з дисципліни «Інтелектуальний капітал» для студентів за спеціальностями 051, 071, 072, 073, 075, 281, 292 / А.М. Валюх, Г.Ф. Мартинюк – Рівне, 2017.

11. Рекомендована література

Базова

1. Валюх А. М. Інтелектуальна власність: навч. посіб. / А. М. Валюх, С. Гвожджевiч. – Варшава, МП «Освіта-наука-Розвиток», 2016. – 182 с.
2. Кендюхов О.В. Ефективне управління інтелектуальним капіталом: Монографія / Інститут економіки промисловості НАН України. – Донецьк: ДонУЕП, 2008. – 359 с.
3. Україна у вимірі економіки знань: монографія. / За ред. акад. НАН України В.М. Гейця. – К.: Основи, 2006. – 568 с.

Допоміжна

1. Valiukh A. International Economic Aspects of Innovative Nature Using in the Context of Sustainable Development / A. Valiukh // International Journal of New Economics and Social Sciences (IJONESS), №1(3), 2016. – С. 285-294.
2. Valyukh A.M. Regional innovation economy: aspects of economic development / A.Y. Yakymchuk, A.M. Valyukh, L.M. Akimova // Науковий вісник Полісся. – 2017. - № 3 (11). Ч. 1. – С. 170-178.
3. Валюх А.М. Інтелектуалізація мирової економіки: оцінка ознак економіки знань / Валюх А.М. // International Journal of New Economics and Social Sciences (IJONESS), №1(1), 2015. – С. 59-64.
4. Інтелектуальний капітал Євразійського Союзу: проблеми ефективного управління і використання в суспільстві, ґрунтованому на знаннях: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (г. Мінськ, 14–15 листопада 2013 г.) / Інститут філософії НАН Білорусі. – Мн.: Право і економіка, 2014. – 336 с.
5. Інтелектуальна економіка: глобальні тенденції та національні перспективи: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції з міжнародною участю. – Житомир: ЖНАЕУ, 2015. – 256 с.
6. Інтелектуальний потенціал та науково-технічна політика / За ред. М.І. Долішнього. – Л.: ІРД НАН України, 1999. – 234 с.
7. Коваленко О.М., Драган О.І. Теоретичні, практичні і культурні аспекти інтелектуального капіталу: Монографія. – К.: НАКККіМ (Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв), 2013. – 260 с.
8. Крайнев П.П. Інтелектуальна економіка: управління промисловою власністю: Монографія. – К.: Ін Юре, 2004. – 448 с.
9. Куцик П.О., Дрогобицький І.М., Плиса З.П., Скоп Х.І., Облікова концепція управління вартістю нематеріальних активів підприємства: монографія. – Львів: Растр-7. – 268 с.

10. Лукичева Л.И., Еленева Ю.А., Егорычева Е.В. Менеджмент интеллектуального капитала: теория и практика. Учебник. – М.: Омега-Л, 2014. – 328 с. (Серия «Бакалавр – Магистр»).
11. Мойсеенко І.П. Управління інтелектуальним потенціалом: Монографія. – Львів: Аверс, 2007. – 304 с.
12. Пархоменко А.О., Пархоменко О.В. Інтелектуальний капітал як інтегрований чинник інноваційного розвитку: монографія. – Хмельницький: Хмельницький державний центр науки, інновацій та інформації, 2012. – 162 с.
13. Руус Йоран, Пайк Стивен, Фернстрем Лиза. Интеллектуальный капитал. Практика управления / Пер. с англ. – М.: Высшая школа менеджмента, 2010. – 436 с.
14. Стюарт А. Томас. Богатство от ума / Пер. с англ. – Мн.: Парадокс, 1998. – 352 с. – (Серия «Поле чудес: бизнес»); Стюарт А. Томас. Интеллектуальный капитал. Новый источник богатства организации / Пер. с англ. – М.: Поколение, 2007. – 368 с.
15. Ткаченко В.А. Інтелектуальний потенціал в основі розвитку виробничих сил і виробничих відносин: монографія. – Д.: Моноліт, 2008. – 274 с.
16. Турило А.М., Корнух О.В. Інтелектуальний капітал – основа інноватизації, ефективної і корпоративної стратегії підприємства: монографія. – Кривий Ріг: Видавничий дім ДВНЗ «Криворізький національний університет», 2012. – 228 с.
17. Україна: інтелект нації на межі століть: колективна монографія / Керівник авторського колективу В.К. Врублевський. – К. «Інтелект», 2000. – 516 с.
18. Український соціум: інтеграція інтелектуального потенціалу / В.К. Врублевський, Ю.М. Канигін, В.П. Ксьонзенко та ін. / Міністерство освіти і науки України; Інститут соціології НАН України; Українське товариство «Інтелект нації» / За ред. В.К. Врублевського. – К.: Інститут соціології НАН України, 2005. – 396 с.
19. Цибульов П.М. Управління інтелектуальною власністю. – К.: Державний інститут інтелектуальної власності, 2009. – 312 с.
20. Чухно А.А. Постіндустріальна економіка: теорія, практика та їх значення для України. – К.: Логос, 2003. – 631 с.
21. Шкупупій О.В. Інтелектуальний капітал в умовах становлення постіндустріального суспільства: імперативи глобального економічного розвитку та орієнтири для України: монографія. – Полтава: РВВ ПУЕТ, 2010. – 303 с.
22. Эдвинссон Лейф. Корпоративная долгота. Навигация в экономике основанной на знаниях / Пер. с англ. – М.: ИНФРА-М, 2005. – 248 с.

12. Інформаційні ресурси

1. Репозиторій Національного університету водного господарства та природокористування / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ep3.nuwm.edu.ua/>. – Назва з екрана.
2. МОН України. Нормативна база / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua>. – Назва з екрана.

3. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського. Електронний фонд / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua>. – Назва з екрана.
4. Наукова бібліотека НУВГП (інформаційні ресурси у цифровому репозиторії) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nuwm.edu.ua/naukova-biblioteka>. – Назва з екрана.
5. Нормативно-правове і програмно-методичне забезпечення організації навчального процесу у ВНЗ України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.znz.edu-ua.net>. – Назва з екрана.
6. Рівненська обласна універсальна наукова бібліотека. Електронний фонд / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://litopys.com.ua/places/b-biblioteki/r-vnenska-oblasna-un-versalna-naukova-b-biblioteka/>. – Назва з екрана.
7. Стандарти вищої освіти за усіма рівнями вищої освіти / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://education-ua.org/ua/artickes/689-standarti-vishchoji-osviti>. – Назва з екрана.

